

habere, id est .i. Sollemnitate dormitationis ejus honorari in medio veris per .iii. dies et .iii. noctes omni bono cibo praeter carnem, quasi Patr[icius] venisset in vita in hostium. ii. 5 Offertorium ejus proprium in eodem die immolari 2. iii. Ymnum ejus per totum tempus cantare. iii. Canticum ejus scoticum (a) semper canere (b). Sic omnis .iiii. ista habere debet et reddi a monachis suis sibi, qui aelessiam fundavit vel monasterium, et qui habet parochiam et regiones nullas, 10 .iiii. praedicta habere debet in honore.

Finit hoc breviarium gentis, nominis, genealogiae, pueritiae, captivitatum, virtutum, christianae servitutis, documenti, industriae, maledicti in peccatores, benedictionis in pios, aetatis. Quae omnia, in Deo gesta, ab antiquis peritissimis 15 adunata atque collecta sunt.

¹ sic; lege quaternum. — ² In margine signum Z. Forean ad lin. praec. spectat.

S. Patricii. Eo magis mirum apparet id praetermissum esse a Toddlo ubi ex professo agit de missione Romana S. Patricii, quod ipse hunc locum Tirechani memorat ubi loquitur de Palladio (op. cit., p. 289). — (a) Cfr. t. I *Analect.*, pag. 580, num. 5. — (b) In margine paulo inferius adscriptae haec duae voces: *Ymnuus Comanulo* (vel *Coim-nullo*). Lineola voci superposita videtur indicare vocem hibernicam (cfr. supra in fine Praefat. nostrae). Ni conjectura fallor, legenda est *Coim-annulo* = *protectio clamoris* (*nuail* gen. *nulo*, ut *duil* gen. *dulo*, *biail* gen. *bela*; cfr. *Zeuss*, pp. 250, 261), ac proinde synonyma voci *Faeth Fiada*, quo titulo notus erat hymnus (VII. Trip. Lat. ap. Colgan, *Tr. Th.*, p. 126), quamque recte interpretandam censuit et Whitley Stokes *clamor custodia*, potius quam *clamor* (vel *instructio*, O'Reilly Dict.) *hinnuli* (cfr. Windisch, *Irische Texte*, p. 555, v. *fael* et p. 546, v. *fiad*, 3). Vid. et Crowe, *Guardman's Cry of St. Patrick*, in *Kilkenny Archæol. Journal*, pp. 286, 297. Cfr. et Canticum in Libro Ballymotae quod sic incipit: *Nuail fir fia for ad*, i. e. Clamor viri protectionis in via.

(Reliqua edentur in fasciculo sequenti.)

TRANSLATIO

S. GERMANI PARISIENSIS

ANNO 846

SEGUNDUM PRIMÆVAM NARRATIONEM.

E CODICE NAMURCENSI.

Duplicem S. Germani ex monasterio quod in suburbio Parisiensi ejus nomine dedicatum erat, translationem annis 846 et 857 occasione duplicis irruptionis Normannorum factam, et miracula quae ad gloriam sancti patroni in utraque operari dignatus est omnipotens Deus, libris duobus non semel editis (1) descripsit extremo seculo IX Almoinus, ejusdem cenobii monachus, usus duabus relationibus antiquioribus (2), quae hactenus laeserunt. Contigit nobis earum alteram, qua continetur prioris tantum relationis historia, a monacho coaevo, qui eidem interfuit, composita, reperire in codice Namurcensi 53 (3). Hanc in Appendicem ad Catalogum nostrum codicum Namurcensium relegare visum non est, sed honoratiore loco et majoribus typis hic exhibere, utpote praecipui quoddam momenti documentum. Quo autem facilius ejusdem comparatio cum Almoini scriptione institui valeat, ad singulos nostrae editionis numeros notavimus quanam eisdem singulae partes Almoiniana lucubrationis respondeant. Ubi advertet diligens lector nihil ab Almoino adjectum esse primævæ relationi, nonnulla vero suppressa, et praesertim leviori calamo perstricta quae anonymus scriptor candidius et vehementius conquestus fuit (4) de ignavia Francorum illius temporis, turpi fuga a Normannorum agmine dilapsis.

(1) Cfr. *Histoire littéraire de la France*, tom. V, p. 646. — *Act. SS.*, tom. VI Mail, p. 796 sqq. — (2) Almoïn. praef. (*Act. SS.*, tom. cit., p. 797 a). — (3) Cfr. *Analect. Holl.*, tom. I, p. 519. — (4) *Infra*, numm. 3 et 12. Cfr. Almoïn. lib. I, num. 1, ante med. (p. 797 d, e).

1 (1). Plura quidem et stupenda miraculorum signa dignaque ¹ relatu omnipotens Deus per beatum Germanum, venerabilem Parisiacæ urbis antistitem, præteritis ac nostris dignatus est patrare temporibus, quæ ob inertiam atque incuriam sunt scriptorum ommissa pressaque silentio, et quæ ² audientibus ac legentibus, si scriberentur, ad suarum salutem plurimum prodesse poterant animarum. Nunc autem ea quæ noviter cunctarum rerum redemptor per eundem sanctissimum virum Germanum est operari dignatus, auxiliante ¹⁰ Domino et meritis ejusdem præcipui confessoris Christi juvantibus, jubente Ebroino, divina largiente gratia antislite rectoreque hujus monasterii pio, conamur scribere, et quæ non solum jam in christianorum, verum etiam in paganorum et maxime Normannorum vulgata sunt populo, licet incompto atque inerudito, tamen veraci sermone conscriptionis stilo ¹⁵ placuit tradere, et tam præsentibus quam futuris populis quæ veraciter gesta sunt, relegenda relinquere.

2 (2). Igitur anno incarnationis Domini nostri Jesu Christi DCCCXLV, regis autem præcellentissimi Karoli sexto, cum regnum Francorum post obitum Ludovici imperatoris varias ²⁰ divisum esset in partes, et cum peccata populi crescerent ac multiplicarentur in terra, et sanguis sanguinem tangeret, clamorque pauperum ac viduarum, orphanorumque atque pupillorum, qui injuste et absque misericordia ab iniquis seu perversis hominibus, seque potentioribus, sive qui eos defendere debebant, opprimebantur, ad cælos usque conscenderet, et ad aures nostri conditoris atque redemptoris veniret, qui per prophetam suum loquitur, dicens: Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei; universusque religiosorum ordo jam penitus in Ecclesia confunderetur, atque a bonitatis et sanctitatis ²⁵ studio permutaretur, regum videlicet, episcoporum, monachorum, canonicorum seu laicorum, omnesque prope a justitiæ via æquitatisque tramite exorbitarent, et per abrupta ²

¹ ita corr. pro verbo abbas. — ² cod. abrupta.

(1) Aimoin. lib. 1, prolog. pars posterior (Act. SS., tom. VI Mail, p. 797 c). — (2) Ibid., num. 1, phrasis prima (p. 797 d).

carnealium desideriorum præcipites et absque jugo Christi incederent, innumeraque peccatorum genera, si dici fas est, christiano redundarent in populo, cum opera christianitatis pietatisque deessent, paucique ex tanta populi multitudine ²⁵ afforent qui ad pium ac misericordem Deum, neminem volentem perire, saltem post perpetrata tot tantaque reverti cuperent mala, atque ut dignum erat ex reatus sui peccamine veram agere penitentiam, Deo permittente flagitiisque exigentibus actum est nostris, ut exteræ nationes e propriis ¹⁰ egrederentur sedibus, suamque qua nati et educati fuerant, relinquerent patriam, videlicet gens Danorum, id est copiosus exercitus Normannorum, superbo tumentique corde, cum valido navium apparatu, christianorum fines contingerent atque intrarent: quod retroactis temporibus, quando misericors ¹⁵ Deus illius præcepta servante suo fuit cum populo, nequaquam factum audivimus sed neque relegimus. Cognovimus etiam Israeliticum populum propter peccata sua crebrius afflictum atque in Babyloniam vel Ægyptum, longissimas a suis finibus regiones, ductum, in manusque ²⁰ inimicorum suorum sæpius traditum ¹, sed tamen a pio ac clementissimo Deo ad ipsum in tribulatione clamantem non omnimodis derelictum. Nos autem quoniam Deum offensum habuimus et ejus jura atque præcepta servare contempsimus, excitavit idem velut pius pater quorundam corda gentilium, ²⁵ supradictorum scilicet Normannorum, ut nos pro innumerable delictorum nostrorum pondere, ad correptionem atque emendationem nostram affligerent, et non ad perpetuam, si ad illum toto corde reverti volumus, condemnationem.

3 (1). Illi autem e finibus suis cum magna egressi superbia, coeperunt prædando per diversas insulas discurrere maris, quousque fluvium Sequanæ ingrederentur. Ubi non invento populo, ut antiquitus moris erat, qui eis bellando resisteret, deos suos invocantes atque laudantes, christianorum vero Deum blasphemantes, hinc inde e navibus exeuntes, multa

¹ dicitur hic adscripta est in margine vox cognovimus.

(1) Aimoin. num. 1, phrasis secunda.

innumeraque ob ingentia iniquitatum nostrarum facinora in populo christiano peregerunt mala, donec Rodomis ¹ venirent, diuque optato fruerentur portu. Ibiq̄e similiter non reperito exercitu qui contra eos bella committeret, haud modice letati sunt. Tunc cum magna lætitiā et exultatione cordis ipsam civitatem ceperunt, et fecerunt in ea quæcumque voluerunt. Sed quia hoc permissu Dei ita factum est, nostris debemus imputare peccatis. Quod omnino agi nequisset, nisi coram Deo graviter offensi fuisset. Omnes enim principes bellatorum qui ipsam incolebant terram (quod absque ingenti gemitu ac contritione cordis effari nequimus), magis se ad fugiendum quam resistendum, nimia percussī formidine, præparabant. Nec mirum si populus erga Deum peccans operaque christianitatis non servans, ante suos fugere compulsus est hostes. Tandiu enim quis inimicis christiani valebit resistere nominis, quamdiu cælorum rex atque terrarum ejus mentis ac corporis inhabitator extiterit. Ipse ² namque in quodam sacri Evangelii loco ait: Sine me nihil potestis facere. Sed quoniam ejus monita servare contempsit, ante suos hostes stare non potuit.

4 (1). Prædicti etiam Normanni diu in eadem civitate morantes, christianum populum ad bellandum pigrum atque inertem fore putantes, e propriis navibus exierunt, et longe lateque diffusi, nemine resistente, cæperunt utriusque sexus populum captivare ac trucidare, monasteria devastare, ecclesias seu villas quas attingere poterant, depopulari sive concremare, pecora depredari, et cum omni crudelitate in populo quondam Dei debacchari, suamque in eum ob enormitatem peccatorum exercere libidinem. Cumque cernerent quoniam pugnando nullus eis resisteret, sumpta audacia immensa que inflati superbia, per alveum Sequanæ (quod post creationem mundi nec legimus nec audivimus fore patratum), plurimas strages, ut supradictum est, ex Dei populo circumquaque faciendo, Parisius pedetentim propinquare cæperunt.

¹ *Aimoin. Rotomaco.* — ² *ita corr.; prius ipsa.*

(1) *Aimoin. num. I, phrasis tertia.*

5. Nos vero, cum jam cerli essemus, missis nostris sæpius nuntiantibus, quod nostras devenirent in partes, nullumque præter Deum ac beatissimum Germanum seu celerorum sanctorum patrocinia qui nos nostrumque defenderet monasterium haberemus, præsertim cum præcellentissimus rex Karolus non adesset, Ebroinus vero, antistes egregius piusque hujus monasterii pastor, in Aquitaniam ob impetrandam pacem, pro qua semper certare non cessat, directus esset, cœpimus cum ingenti suspirio intra nos cogitare quidnam agere debuisset. Consilium vero ab episcopo ad cujus diœcesim pertinemus, et a reliquis bonis hominibus vicinis nostris qui in eadem positi erant angustia, quærentes, dederunt nobis bonum, sicuti postea comperimus, valdeque salubre, ut, quemadmodum ipsi ex sanctorum corporibus quæ penes se habebant et ex apparatu ecclesiarum Dei agerent, ita et nos ageremus, videlicet ut domni Germani, confessoris Christi, venerabile corpus effodissemus, et omnem ecclesie apparatus ex ipsa, non ad proprios usus (quod absit), sed ad salvandum abstulissemus: quod ita et fecimus. Nam qua lingua effari valet quive facundus exprimere sermo, qualis tunc vel quantus in eadem ecclesia extitit luctus quantaque lamentatio, quando venerabile sepulcrum super beatissima almi Germani ossa ex auro gemmisque atque argento mirabiliter fabricatum destrui videbatur, altaria dissipari, reliquusque ornatus ex ipsa ecclesia ad auferendum manibus contrectari. Flebant nempe senes et juvenes, flebant pueri et infantes, omnisque monachorum chorus sese a lacrimis temperare non poterant. Cumque metus Normannorum ingens fratres ipsius invaderet monasterii, putantes se ab ipsis subito atque improvise, ut rumor erat populi, occupandos, professi sunt omnes, a minimo usque ad senem, se magis velle corporaliter mori, quam sanctissima ossa piosque cineres egregii confessoris Christi Germani ibi deserendo relinquere, et ab impia Normannorum gente deferri.

6. Tunc auxilio omnipotentis Dei meritisque beatissimi Germani confortati atque roborati, cæperunt viriliter humum que super sanctum sepulcrum ejus posita erat, effodere,

quatenus cito ad sanctissimi viri corpus pervenire valuis-
sent. Factum est, Deo miserante opimisque meritis præsulis
Christi suffragantibus, ut cum omni celeritate ad ipsum sacra-
tissimum veniretur sepulcrum. Illud autem cum magno metu
ac tremore aperientes atque tractantes, viderunt cuncti
fratres hujus monasterii qui illic aderant, beatissimum atque
sanctissimum corpus in eodem jacere sepulcro, quod, post-
quam ibi positum fuit, nullus hominum vidit neque unquam
videre putavit. O quisnam talia cernens, licet lapideum pectus
ferreaque viscera gerens, sese tunc in effusionem non erum-
peret lacrimarum? Postquam autem illic ab ingenti gemitu ac
ploracione cessatum est, accessit custos ejusdem ecclesie ad
venerabile sepulcrum alterque frater ipsius monasterii, merito
ut creditur sanctitatis ornatus, posueruntque beata membra
cum omni diligentia et timore in sindone munda, ac pallio
involuta atque in scrinio condita, miseruntque ea cum laudi-
bus et hymnis super altare beati Stephani protomartyris,
fratribus ejusdem monasterii instar coronæ altare cingenti-
bus et tota mentis intentione laudes Christo Domino decan-
tantibus.

29

Cereus extinctus meritis ejus reaccenditur (1).

7. Illud quoque miraculum quod ibidem per merita vene-
randi antistitis Germani cunctipotens Deus his qui aderant,
est dignatus ostendere, si ¹ silentio premeremus, credimus
grande fore piaculum. Nam cum hinc inde cerei manibus
puerorum tenerentur ardentes, casu accidit ut unus eorum
quem ² puer in dextera parte stans incauteque tenens, in
terram rueret, totusque amisso proprio extingueretur lumine.
Quem a solo ipse cum omni relevans velocitate, correptus a
quodam fratre pro sua negligentia cur eum melius ac firmiter
non teneret, continuo isdem puerulus cum omni festinantia
lumen ab altero mutuari cupiens, meritis domni Germani,

¹ *add. a corr.* — ² *ita corr. ; prius quam.*

(1) *Almoin. num. 2 (p. 793 a, b).*

patris nostri, actum est, ut in manibus ejusdem pueri cereus
illuminaretur extinctus et omnibus coram astantibus ardens
ac rutilans appareret. Unde fratres ipsius monasterii gratias
Deo innumeras referentes, et merita almi Germani, que tam
in cælis quam in terris clara sunt, collaudantes, cœperunt
magis in psalmodiis Deique laudibus esse intenti, et hoc
quod factum fuerat, illis qui non viderant, instantissime
prædicare. Tota autem die illa ¹ ac nocte thesaurus ecclesie
in navibus ponitur, in quas die crastina quidam fratres ipsius
monasterii ingredientes, quidam vero ad venerabile corpus
summi pontificis Germani servandum atque custodiendum
in monasterio remanentes, timore magno ac terrore con-
cussi, a facie Normannorum per alveum Sequane tristes ac
mœrentes fugere cœperunt.

8 (1). Venerabile namque corpus beati præsulis Christi
Germani quod in monasterio dimissum est, postea propriis
humeris monachorum cum honore et reverentia ad ipsius
sancti villam que dicitur Cumbis, delatum est; nec non et
cetera sanctorum corpora qui in hac regione multo jacuerant
tempore, e propriis effossa sepulcris, propter metum supra-
dictorum Normannorum alias sunt deportata, præter corpus
beatissimi martyris Dionysii ceterorumque ² sanctorum qui
in eodem monasterio condigno quiescunt honore. Quæ licet
ex propriis essent effossa sepulcris, tamen præceptione ac
jussione domni Karoli, gloriosissimi regis, ad alium inde non
sunt permessa deportari locum. Heu, quanta lamentatio
monachorum, quantus clericorum atque laicorum luctus,
quanta mulierum ac virginum, quanta senum vel infantum
tunc extitit deploratio, nullus effari valet, videntes sancto-
rum corpora quorum meritis semper defensi erant et auxilio,
a suis egredi finibus et ad alia asportari loca.

De mirabili fratrum visione (2).

9. Illa namque visio que quibusdam fratribus hujus
monasterii visa est nocte eadem qua beatissimum Germani

¹ *cod. ille.* — ² *que add. a corr.*

(1) *Almoin. num. 1 extr. (p. 797 f - 798 a).* — (2) *Num. 3 (p. 798).*

corpus effossum est, antequam aurora subsequenter apparet diei, ut nunc dicatur omissi non debet. Cumque ad fluvium Sequanæ pro quibusdam utilitatibus ipsa nocte quidam pergerent fratres, indeque ad monasterium remearent, apparuit eis tam immensus claritatis splendor super eam partem ecclesiæ qua ejusdem sanctissimi viri corpus positum erat, ut eadem ecclesia igne cremari putaretur, claritalique æquaretur diei. Ipsi quoque cum intra se nimium mirarentur et eorum corda ex hujuscemodi visione stupefacta essent, venientes ad monasterium, sciscitanti sunt si aliquis fratrum cum lumine super ipsam ecclesiam fuisset. Nemine autem reperto qui super eam ipsa conscenderet nocte, cognoverunt visionem fore angelicam, divina virtute ac meritis almi Germani patratam, qui sua beatissima ossa piosque cineres non cessat crebrius invisere, cum quibus jam certus est æternæ beatitudinis gloriam se cum sanctis omnibus in die tremendi examinis adepturum.

De alia visione (1).

10. Illud autem insigne miraculum quod ante biennium quo hæc acciderent, cuidam monacho ac religiosissimo hujus monasterii viro, ætate moribusque grandævo, ostensum est, minime oportet sileri. Cujus exempla actusque eximii si sequantur, sectatoribus suis plurimum prodesse poterunt ad salutem. Vidit isdem quadam nocte positus in sopore¹ beatum Germanum quasi de suo egredientem sepulcro, niveam canitiem præferentem, et expeditam, atque ad iter agendum quasi preparatum. Qui sciens beatissimum Deique famulum esse Germanum, interrogavit eum humili cum voce, si hinc discessurus esset. Cui ille respondit: *Scito me certissime ex hoc monasterio abiturum. Quem rursus frater de quo loquimur interrogans, ait: Domine, si tu ex hoc loco migraveris, nos postea tantilli famuli tui quid facimus? Cui inquit: Et vos ex isto migrabitur monasterio. Tu autem firmissime et*

absque ulla ambiguitate cognoscas, quoniam ego ad hunc tempore opportuno remeabo locum, vosque similiter remeabitur. Quam visionem postea veracissimam fore cognovimus, et in illo gloriosissimo viro Germano et in nobis exiguis famulis suis veraciter, quam in somnis isdem frater venerabilis viderat, adimpletam. Nam beata ossa ipsius ex hoc sunt monasterio quin dubium asportata ac reportata, nosque ex ipso fugiendo exivimus et cito ad ipsum auxiliante Deo meritisque ejusdem sancti juvantibus cum gaudio tripudioque magno reversi sumus. Ipse vero religiosus frater cui hæc quæ diximus revelata sunt, quibusdam fratribus qui adhuc supersunt narrando retulit, ipsique nobis quæ ab illo didicerant, postea veraciter narraverunt.

Item de alia visione (1).

11. Aliud quoque miraculum quod cuidam fratri, Deo per omnia ut credimus caro, in eadem ecclesia revelante Christo patefactum est, silentio premere non debemus, quoniam cum prædicantur in populo miraculorum signa, magis magisque excitant ad amorem Dei corda torpentia, atque ad suffragia sanctorum amplius ac crebrius deprecanda. Quidam autem, ut supradiximus, religiosus hujus monasterii frater, cum post completorium cursum more solito peracto sive decantato reliqui fratres ex ecclesia exeuntes festinarent ad requiem, fessaque corpora post laborem diei in suis lectulis collocarent, sese ante sepulcrum beati Germani ad orandum projecit. Ibi cum diu cælorum et totius mundi Dominum pro suis intento exoraret corde delictis, operumque atque intercessionem famuli Christi Germani ceterorumque sanctorum deprecaret, quindecim diebus antequam ejus aperiretur sepulcrum, cum jam fama populi nostras veniret ad aures quod infinitus exercitus Normannorum ad monasterium nostrum esset venturus, mirabilis sibi non dormienti sed vigilantibus ostensa est visio. Nam ab oratione ex terra qua

¹ eod. soporem.

(1) Aimoin. num. 4.

(1) Aimoin. num. 5.

jacuerat, surgens, vidit sepulcrum confessoris Christi Germani, cum adhuc staret ut fabricatum erat, totum apertum, intusque tantæ claritatis lumen enitescere, ut corpus domni Germani, patroni nostri, in eodem cerneret jacere sepulcro, et omnia quæ in ipso erant, clara ac perspicua ipsius oculis 5 apparent. Quod postea, sicut ipse viderat, omnes qui affuimus, factum aspeximus. Jam quippe suo famulo pius Dominus sanctusque Germanus volebat ostendere, quod post paucissimos dies peccatis nostris facientibus erat flendum.

De bello Normannorum et Francorum (1). 40

12. Revertamur nunc opitulante Domino ad ordinem narrationis, a quo signa et miracula beati Germani narrantes paululum discesseramus. Supradicti igitur Normanni ita agendo ut memoratum est, et ab intentione prava quam mente conceperant, non cessando, ad Karoli veniam usque 15 perveniunt. Contra quos præcellentissimus rex Karolus adveniens, jussit ut omnis exercitus regni sui ad bellandum eductus illuc conflueret. Multus quidem et innumerabilis populus venit, sed non totus ut jusserat, affuit. Tunc præcepit ut una pars populi adversum eam partem in qua 20 monasterium Dionysii, incliti martyris, situm erat, ad dimicandum secum remaneret, et altera pars quæ residua erat, ad alteram dimicandi gratia pergeret. Sed non omnes quibus jussum fuerat, abierunt, non plenam, ut putamus seu credimus, circa eum fidem servantem. Cumque hinc inde quasi 25 ad pugnandum infinitus staret exercitus, ipsi impiissimi ac crudelissimi Normanni, blasphematores Dei, ad opprobrium et derisionem regis principumque ejus seu omnium christianorum illic adstantium, centum et XI (2) captivos coram eorum oculis suspenderunt. Et quosdam per domos et plateas trucidaverunt, quosdam arboribus suspenderunt, nullo ex tanta 30 multitudine resistente. Quadam namque die ad eam ripam

(1) *Almoin.* num. 1 med. (p. 797 c). — (2) Hunc numerum ad * plus minus undecim, contraxit *Almoinus*.

fluminis navigium declinantes qua Karolus, præcellentissimus rex, non erat, quidam eorum e navibus exeuntes, contra copiosum exercitum, sed non omnem ad pugnandum voluntarium, ire cœperunt. Videns enim hoc christianus 5 populus, galeatus ac loricatedus, scutorum ac lancearum munimine tectus, alii per juga montium, alii per concava vallium, quidam per planitiem camporum, quidam vero per opaca silvarum, ante nudos ac pene inermes atque paucissimos homines (quod sine ingenti effusione lacrimarum dicere 10 nequimus), Domino eum pro peccatis suis deserente, in fugam versus est. Karolus namque, nobilissimus rex, cernens quod gestum erat, qui pro defensione sanctæ Dei Ecclesiæ mori paratus erat, tristis et mœrens ac delicata pectora tundens, recessit.

13 De incendio ab ecclesia sancti Germani meritis ejus repulso (1).

13. His ita gestis, cellam fratrum quæ contra præfatam veniam posita erat, cum valido impetu intraverunt. Sed illud miraculum quod ibi per merita sancti Germani Deus 20 est dignatus patrare, optimum fore putavimus si narretur. Nam in eandem cellam cum magna ingredienties superbia, ignemque ecclesiæ sancti Petri, principis apostolorum, almique Germani ter quaterque supponere nitentes, cum deficerent, easque incendere non valerent, ipsas ecclesias 25 claustraque ejusdem cellule dimittentes, horreum quod ibi fuerat ¹, cremaverunt. Ex quo tantus est flammarum globus egressus, ut quasdam arbores que ultra jam dictam cellulam erant, incenderet; easque ecclesias meritis sancti Petri atque beati Germani pontificis isdem ignis non ausus contingere, intactas ut erant, per omnia dereliquit. Cumque 30 ventus australis validissime flaret, totumque fere incendium super præfatam cellam projiceret, illico ventus septentriona-

¹ *ead.* fuerat.

(1) *Almoin.* num. 6 (p. 798).

lis fortiter flando surrexit, et omne incendium in alteram partem reflexit. Mirabilis Deus, qui tale ac tantum per famulum suum Germanum egit miraculum.

De paganis in ecclesia sancti Germani percussibus (1).

14. Ipsi quoque increduli atque superbissimi Normanno-
rum populi, sese victores superioresque fore conspicientes,
suaque virtute ac potentia arbitantes subito christianorum
obtinere regnum, cursu præpropere sabbato sancto paschalis
solemnitatis Parisius venerunt, et ipsa quidem nocte silue-
runt. Mane autem facto cum jam sol lucifluos emitteret radios
et propria totum illustraret lampade mundum, e navibus cum
magno impetu proruperunt, civitatemque Parisius ob metum
eorum vacuam et absque habitatoribus reptam ceperunt,
monasterium almi Germani intraverunt, atque Dei sanum
reliquumque apparatus ecclesie qui ibi remanserat, in
quantum pro peccatis a Deo permissum est nostris, profanis
ac pollutis manibus destruere ceperunt. Sed illa mira et stu-
penda non debent relinqui miracula, quæ tunc ibidem totius
mundi creator per merita Germani, gloriosissimi pontificis,
ad laudem sui nominis est dignatus ostendere. Nam cum
trabem ipsius ecclesie perfidus atque miserrimus incideret
populus, tres viri ex eorum numero deorsum ruentes et ante
altare beati Stephani protomartyris invalidi confractique
jacentes atque incredulas ac Deo odibiles animas exhalantes,
perpetuus descenderunt ad umbras, ubi vermis eorum non
moriatur et ignis non extinguetur. Quod miraculum ope
atque intercessione almi Germani mirabiliter gestum, quo-
niam non interfulimus, ignorabamus. Postea autem a fide-
libus missis Loduwici¹, regis Bewariorum, quos ad regem
Normannorum, Horich nomine, legationis causa direxerat,
et qui sibi ea quæ diximus fideliter narraverunt, ita ut effu-
mur, actum esse cognovimus. Ipsi enim ea quæ Loduwico

¹ ita corr.; prius Luduwic. Similiter paulo inferius.

(1) Almoïn. num. 7.

retulerunt, ne forte¹ frivole atque mendose videantur esse
confecta, ab ipsis audierunt qui tunc quando hæc gesta sunt
in ipsa ecclesia fuerunt.

De pagano in ecclesia sancti Germani divinitus castigato (1).

15. Illud autem summum et admirabile cunctisque stu-
pendum quod tunc temporis in eadem ecclesia factum est
miraculum, et quod postea per Cobbonem, illustrem ducem,
hominem Ludowici, Bewariorum regis, agnovimus, minime
debet tegi silentio. Cumque Dei templum ab incredula sæpe-
dictorum Normannorum, in quantum illis a Deo culpæ exi-
gentibus permissum est nostris, depopularetur gente, et per
ipsam ecclesiam huc illucque bacchando pleni mala discur-
rerent voluntate, accidit ut unus eorum nefandissimo et sce-
leratissimo ex numero ad pedes sancti confessoris Christi
Germani magna inflatus superbia deveniret, strictum gladium
polluta gestans in manu, et columnam marmoream que
ibidem orantibus ad dexteram stabat², tredecies toto adniso
corporis percussisset, ita continuo ipsius manus dextera
meritis domni Germani, cujus columnam incidit, arefacta est
et extensa, ut post illum diem usque ad infelicem ex hac vita
discessum semper immobilis et arida permaneret. Manubrium
autem ferri unde jam dictam columnam crebrius cum tumore
mentis ac corporis percussit, ita manui³ ejus adhæsit, ut
nemo unquam ex ipsa aliquo ingenio aut arte nisi cum cute
et carne avellere⁴ potuisset. Licet enim beatus Germanus
absens jam corpore foret, tamen spiritu præsens aderat,
ipsumque Dei templum protegebat, quo per multa annorum
curricula jacuerat, et⁵ haud penitus derelictum habebat.
Quis enim nunc illum in eodem loco quo corpore requiescit,
dubitet esse præsentem, quando ipsum nec corpore absens,
virtutes in eo plurimas faciendo, oblivisci poterat?

¹ forte add. a corr. — ² stabat supra lin. — ³ ita corr.; prius manu. — ⁴ prius avelli. — ⁵ et add. a corr.

(1) Almoïn. num. 8.

16. Nec mirum si talia ac tanta per illum cunctipotens Deus in vita sua et post mortem, sicut in ejus gestis habetur, est dignatus operari miracula, cum antequam ex matris utero nasceretur, ita dilectus gratusque extitit illi, ut virtutem non modicam per eundem esset patrare dignatus. Multos enim sanctorum variis diversisque legimus virtutum floribus adornatos: hunc autem omnibus bonis quæ aliis divise et per partes largiente summo opifice data sunt, mirabiliter novinus decoratum. Longum est enim ac difficile per singula virtutes ejus retexere plurimas, quas per ipsum et legimus 10 et audivimus auxiliante Deo peractas. Quod si quis stellas cæli et pluviarum guttas arenamque maris enumerare valet, potest ejus miraculorum cognoscere signa. Sed quia locus congruit et tempus dicat opportunum, placet ex eodem beatissimo viro hoc in loco paucis ludere versibus (1): 15

Hic fuit egregia genitus de stirpe parentum,
 Qui quondam terris, nunc super astra nitet.
 Oplat enim fragili si quis dum caræ manebat
 Nosse fuit qualis, hic sua gesta legat.
 Nam cælos postquam conscendit, quanta per ipsum 20
 Gesserit Omnipotens, promere lingua nequit.
 Linquntur hoc illi, bibulas qui solus arenas
 Ac pelagi guttas dinumerare valet.
 Hortor enim cunctos maculat quos actio vitæ,
 Ejus opem precibus poscere sæpe suis. 25
 Debilis ad ejus venit si turba sepulcrum,
 Inde means rediit sana, favente Deo.

17. Nobis autem hæc virtus postquam facta fuit, per quadriennium et eo amplius mansit incognita. Et quis nostrum eam scire poterat, præsertim cum nullus e nobis quando 30 divinitus gesta fuit, præsens esse potuit? Præfatus autem Obbo ¹, venerabilis dux virque christianissimus, cælesti tactus amore, causa orationis ac liberationis animæ suæ perrexit per diversa sanctorum loca, cupiens Turonis adire civitatem

¹ sic; corr. Cobbo.

(1) Hos versus Aimoinus transtulit ad finem sui libri primi (p. 801).

ibique suffragia sancti ac beatissimi deposcere Martini. Cum autem cœptum perageret iter, accidit ut ad nos usque nostrumque veniret monasterium. Qui tandiu ante sepulcrum venerandi pontificis Germani solo recubans jacuit, ut inde 5 madefactus guttulis surgeret lacrimarum. Is cum magne humilitatis reverentia seu cum gemitu ac lacrimis fratribus hujus monasterii qui præsentés aderant, cœpit referre quanta et qualia Deus in perfido Normannorum populo dignatus fuisset per beatum Germanum ostentare miraculorum signa. 10 Qui inter cetera retulit illis hoc miraculum quod modo auribus vestris legitur, et qui ipsum hominem coram præsentia Horich, Normannorum regis, adstare vidit, cujus manus meritis almi Germani immobilis et arida permanebat. Ex cujus ore et istud et alia ¹ quæ tunc temporis in ipsa ecclesia 15 facta sunt miracula, licet sacrilego, tamen veraci relatione cognovit. Qui tandiu nimia vexatione corporis cruciatus est, donec miserrimam exhalaret vitam, descendens plenus indignationis et iræ, manibus dæmoniorum subvectus, ad tartareas sedes averni fœlidumque lacum coeyti. *Ducite me*, inquit, 20 *ad sedes beatissimi præsulis Germani, ubi illa magna est fenestra, ostendamque vobis in ipsa columna quam nescio si unquam viderim, omnem rei veritatem quam vobis referens narro.* Qui confestim ad locum quo jusserat properantes, post completam orationem invenerunt in ipsa columna tredecim 25 plagas incisionum quas homo perfidus et absque jugo Christi incidens ausus est facere.

18. Tunc ipse Cobbo et omnes qui viderant, admirati sunt, sermonibusque ejus veracissimis et absque aliqua flectione seu mendacio compositis, gratias agentes [ei] ² qui talia per 30 beatum Germanum dignatus est agere, crediderunt. Permanentque ipse plagæ percussio in eadem columna fidei et infidei, credulis incredulisque in testimonium usque in hodiernum diem. Nos autem serviamus Domino Deo nostro totis viscerum præcordiis sanctoque Germano, quoniam, si 35 fecerimus, impetrabit apud æternæ gloriæ regem post mor-

¹ cod. alias. — ² om. cod.; supplcimus ex conjectura.

tem carnis et post modicum corruptibilis vitæ tempus nos æternaliter vivere. Insuper, quod nobis valde necesse est, si cupimus ad tantæ gloriæ fastigium feliciter attingere, habeamus inter nos pacis caritatisque concordiam. Quia si ea in nobis (quod absit) defuerit, hujuscemodi beatitudinis gloriam 5 adire nequibimus. Concedat nobis opifex totius mundi per merita et intercessionem domni Germani et hanc perfecte dum vivimus et post mortem habere caritatem, reliquasque virtutes quæ ex hoc materno fonte descendunt, ut recto mereamur tramite ad illa invisibilia æternaque bona feliciter pervenire. 10

19 (1). Aliud quoque quod tunc in eodem Dei templo factum est, operæ pretium fore credimus si narretur miraculum. Nam cum ipsum Dei fanum ab impiissima et crudelissima violaretur gente, tanta subito nebulæ est densitate repletum, tantoque sunt divinitus violatores ejusdem ecclesie terrore 15 concussi, ut vix ostia vel fores per quas intraverant, invenire valuissent. Sicque factum est ut post illum diem in ipsam ecclesiam ingredi non auderent, neque sanctissimum templum Deoque dicatum profanis atque pollutis contingere manibus. Sed illud cum metu ac tremore nimio relinquentes, ab eodem Dei templo flagellati atque percussi quantocius 20 recesserunt. Quorum corda ab illo die et deinceps ita sunt meritis et intercessione domni Germani valido pervasa timore, et ita dysenteria vel variis morborum afflicti generibus, ut quidam eorum quotidie morerentur, nullusque ex 25 tanta populi multitudine infinitoque exercitu sese putaret evadere posse.

20 (2). Factumque est ibi grande miraculum. Nam cum quotidie plurima eorum pars moreretur atque deficeret, nullus christianorum quos penes se habebant, moriebatur. 30 Cumque hujusmodi cœlitus essent percussi formidine et varia morborum peste corrupti, paucis diebus in jam dicta civitate vel in eodem monasterio almi Germani morantes, legationis causa missos suos ad regem nobilissimum dirigunt Karolum, ut eos cum pace et absque interneccione sui 35

ad propriam unde venerant, redire permetteret patriam. Nemo quippe mortalium hujusmodi timorem eorum cordibus inserere posset, quatenus a finibus christianorum tam cito discedere vellent, nisi merita almi Germani ceterorumque 5 sanctorum afforent, pro quorum amore atque injuria incredulorum corda tali ac tanto sunt concussa pavore. His ita gestis, Ragenarius, dux incredulorum, cunctique principes ejus gloriosissimum regem qui tunc in monasterio egregii martyris Dionysii morabatur, adeunt Karolum, per deos 10 suos et per ea in quibus maxime se protegi ac salvari putabant, testantes ut, si eos illæsos abire permetteret, nequaquam ulterius fines ipsius regni contingerent neque intrarent. Ipsisque a præcellentissimo Karolo rege cum pace dimissis, pro evasione sui gaudentes atque lætabundi itinere 15 quo venerant, redierunt.

21. Illis autem e finibus christianorum ita recedentibus, fratribus monasterii almi Germani continuo nuntiatum, qui tunc in fluvio Jonæ contra Acmantum ¹, præfati monasterii villam, exules ac peregrini propriis exigentibus morabantur 20 culpis, quod Normanni quorum metu e suo egressi fuerant monasterio, a nobilissimo rege Karolo pace impetrata, suas unde digressi fuerant, reverterentur ad sedes. Tunc jam dicti monasterii fratres gratias omnipotenti Deo retulerunt, summi que pontificis Germani merita laudaverunt, cujus ope 25 suffragioque actum est ut tam cito ad propria permetterentur ² repedare loca, et ejus talis ac tanta erga suos famulos extitit pietas, ut non esset passus diu eos a propriis exulari sedibus, videlicet anno uno aut duobus mensibus, sed ad monasterium unde ejecti fuerant cum pace omnique prosperitate ac thesauro salvo ecclesie quem secum habebant, 30 intra breve temporis spatium fecisset reverti, quamquam non modica latrocinantium turba esset sæpius conglobata, quæ jam dictum ecclesie beati Germani thesaurum et omnia quæ secum habebant, vellet auferre atque diripere; sed 35 nutu Dei meritisque ejusdem sancti ita consilium ejus

¹ ita, ut videtur; forte Acmantium. — ² dux priores syllabæ (pernit) supplietæ a corr., aliis abrasis.

fatuum ¹ imprudensque dissipatum est, ut quod pravo conceperat corde, perficere penitus non valeret. Ingressi quoque monasterium, invenerunt illud ab incredula paganorum gente magna ex parte destructum. Sed Deo favente tanta ibidem reperta est copia vini (quod nullatenus credi poterat), ⁵ ut usque ad novum, omnibus ejusdem monasterii fratribus ex ipso quotidie reficientibus sufficere quivisset. Quis unquam mortalium crederet quod post infidelium populorum abscessum ibi aliquid debuisset residere vini? Cumque ¹⁰ ex eo quotidie biberent, eorumque corpora more solito reficerentur, cunctipotenti Deo non modicas gratias rependebant, atque veneranda piissimi patris Germani praeconia collaudabant, cujus intercessione actum est pia, ut in ipso monasterio ab impiissimo populo diu possesso hujusmodi ¹⁵ abundantia remaneret vini.

22 (1). Illud autem quod in eadem ecclesia gestum est, postquam plurima pars fratrum ab exulatu ac peregrinatione ad monasterium reversa est, silentio premere non debemus. Quadam namque nocte cum custodes ipsius ecclesiae dormirent, antequam signum pulsaretur, fratresque ad referendas ²⁰ Deo laudes more solito excitarentur, auditur a custodibus ejusdem ecclesiae ante altare beati Stephani strepitus demoniorum ingens, putantes ibidem latronum versari insidias. Qui confestim e lectulis suis surgentes, et ad eum quo sonitus audiebatur locum properantes, huc illucque aspicientes, cum ²⁵ neminem reperissent, intellexerunt fraudem fallaciamque demoniorum esse, qui propterea quod ipsum Dei templum a gentibus Christum non cognoscentibus pollutum fuerat, locum intrandi in illud habuerunt. Sed postquam pia membra summi antislitis Germani ad eandem sunt relata ecclesiam ³⁰ et in suo reposita loco, precibus ac meritis ipsius sancti obtinentibus, hujusmodi strepitus non est in ipsa ecclesia spirituum immundorum auditus.

23(2). Nunc etiam ea miraculorum signa auxiliante Domino

¹ add. a corr.

suffragilisque patroni nostri Germani juvantibus, quæ in Cumbis villa, quo venerabile atque sanctissimum ejus corpus delatum est, divinitus gesta sunt, piis conatibus narrare aggredimur. Cujus præclara miracula quo magis narrantur, ⁵ eo amplius juvat a piæ narrationis non discedere tramite. Igitur cum quidam puer, Dagoenus nomine, ex familia ejusdem monasterii, surdus et mutus omniumque membrorum officio destitutus ex ea infirmitate quam græci paralyisin dicunt, ad præfatam villam ubi beatissimum Germani corpus ¹⁰ positum erat, manibus parentum cum fide non modica deportatus esset, ita est subito meritis ipsius gloriosissimi pontificis totus pristinae redditus sanitati, ut loqueretur pariter et audiret. Et qui ad sanctissima opimi confessoris membra aliorum manibus devectus fuerat, ovans ac lætabundus ¹⁵ proprius cœpit ire vestigiis. Isque a terra qua jacebat, incolumis surgens cum celsa voce atque alacritate cordis illis qui aderant, aiebat : *Ecce adest beatus Germanus, per quem me totum ab omni corporis incommoditate agnosco curatum.* Sed et tellus quam diu debiles non presserant gressus, est stupefacta ²⁰ ab invalidis quondam tam subito contingi ¹ plantis. Quam mirabilis Deus in sanctis suis, qui per famuli sui Germani merita hujuscemodi fecit miraculum.

24 (1). Sed et illud quod in eadem villa ad laudem et gloriam nominis sui per eundem præclarum Germanum, ²⁵ Parisiæ urbis antistitem, divina dignata est ostendere virtus, ad ædificationem audientium seu legentium multum proficere credimus, si conscriptionis stilo tradatur. Duæ namque mulieres in jam dicta villa erant longo jam tempore fatigatæ a febribus, quibus nulla medicorum ars subvenire ³⁰ poterat ut ab eadem liberarentur incommoditate. Ex qua febrium violentia ita fessæ extiterant, ut vix jam pedibus incedere valerent. Quæ cum fide recta ad ecclesiam pergentes qua sanctissima domni Germani membra posita erant, petierunt a custodibus ut saltem sub tanti pontificis venerabile

¹ ultima i suppleta a corr. ; aliis litteris abrasis.

corpus eis transitus præberetur. Quæ cum licentiam transeundi ab ipsis accepissent, ita extemplo ab eadem sunt infirmitate curatæ, ut nullam ulterius ¹ molestiam neque læsionem corporis paterentur. Sed et febris quæ antea solita erat ipsarum corpora graviter fatigare, sic meritis et inter-
 5 cessione almi Germani pulsa recessit ab eis, quatenus ipsa deinceps contingere non auderet. O beate Germane, quam gloriosus inter hymnicos angelorum choros fulges in cœlis, qui tanta beneficiorum munera languentibus præstas in
 10 terris.

25 (1). Aliud quoque insigne miraculum quod omnipotens Deus per eundem famulum suum, beatissimum Germanum, quando ex Cumbis villa ejus venerabile corpus ad monasterium unde delatum fuerat, referebatur, est agere dignatus, manifestare ac prædicare placet in populis. Nam cum ex
 15 præfata villa tanti præsulis Christi Germani beatissima membra ad monasterium a monachis cum hymnis et laudibus deportarentur, contigit ut cereus qui ante ejus corpus ardens lucensque deferebatur, flante validissimo vento in laterna qua
 20 positus erat, extingueretur. Cumque cum equo velocissime quis ad villam pro lumine ire voluisset, in ipsa laterna qua extinctus manebat, cœlitus est actum ut omnibus qui aderant, tamquam si extinctus non esset, rutilans appareret. Liquido patet quod idcirco eum Dominus extinguere permisit, ut merita
 25 domni Germani in cerei illuminatione clarescerent. Tunc in eodem loco a fidelibus populis crux lignea ponitur, ut illud miraculum quod ibi gestum est, a futuris populis non ignoretur. Omnes enim qui aderant, videntes quod factum erat, Christum Dei Filium laudaverunt, qui meritis famuli sui Germani tale peregit miraculum.
 30

26 (2). Factum est autem ut ipsum Dei famuli Germani sanctissimum corpus deferendo cum magnificentia et honore, ad Teodaxum, ejusdem sancti villam, perveniretur. Cumque jam eidem cum ipso sancto propinquaretur corpore, venerunt

¹ *cod. alterius.*

(1) Aimoin. num. 16. — (2) Num. 17, pars prior.

ei obviam custodes ecclesiæ ipsius ac plurima pars fratrum et reliquus populus omnis quibus posse fuit, albis induti vestibus. Susceperuntque illud cum gloria Deique laudibus, atque ante ipsum usque ad fluvium qui dicitur Biber, psal-
 5 lendo ierunt. Ipso autem fluvio beatissimo cum corpore transito, ostensa est ibi virtus divina, superiori scilicet per omnia similis, quam loquendo non promere arbitramur fore peccatum. Quidam quoque cum ardentem cereum ante sanctissima illius deferret ossa, volens pius Dominus eodem in loco quem-
 10 admodum et in aliis meritum sanctitatis domni ostendere Germani, accidit ut extingueretur. Ex qua cerei extinctione is qui eum gestabat manibus, valde est tristis effectus. Sed omnipotentis Dei gratia quæ corda mœrentium semper consolari solet, etiam illi non defuit, cereumque qui extinctus
 15 fuerat, meritis præcipui confessoris Christi Germani illuminavit. Unde cuncti qui illic aderant, omnipotentem Dominum laudaverunt; gloriosissimi meriti apud eum esse Germanum, universi populi testati sunt.

27 (1). Venerabilis vero Ebroinus, divina largiente gratia
 20 pontifex summus, verusque hujus monasterii pastor, ille ubi prædictum dignatus est rex cœlorum monstrare miraculum, obviam ei venit, omnesque hujus monasterii fratres albis induti vestibus, infinitusque exercitus clericorum sive laicorum cum eo, cum capsis evangeliorum crucibusque ac
 25 cereis seu cum reliquo apparatu ecclesiæ. Qui ad terram sese projicientes gaudioque præ nimio flentes, exceperunt illud beatissimum corpus cum honore magno et reverentia, cum laudibus et hymnis, cœperuntque ante illud ire psallendo. Præfatus quippe Ebroinus, antistes egregius, et quidam
 30 seniores hujus monasterii fratres, quorum vita actusque imitandi sunt, sanctissimum Dei famuli ¹ Germani corpus propriis humeris gestaverunt. Cumque ad portam monasterii ventum esset, cœperunt fratres magna cum voce hymnum Te Deum laudamus, ante ipsius pontificis summi corpus decan-

¹ *cod. famulum.*

(1) Aimoin. num. 17, pars posterior.

lare. Posueruntque illud super altare sancti Stephani protomartyris, ubi tamdiu mansit, donec translationis ejus festa, quæ octavo Kalendas Augustas celebratur, adveniret. Cumque oplata dies adesset ut suo restitui deberetur sepulcro, accessit memoratus Ebroinus, pontifex summus meritoque sancti-
 5 tatis ornatus, ad altare beati Stephani, quo sanctum ejus corpus positum erat, suscepitque illud ex eo cum quibusdam fratribus Deum timentibus, et collocavit eum cum metu ac tremore, cum laudibus et hymnis in suo sarcophago quo prius jacuerat ¹, laudantes ac benedicentes Dominum. Tunc jam ¹⁰ dictus venerabilis pontifex dedit quasdam res partibus ipsius sancti ad luminaria ejus augenda, quatenus ipse pro eo pius apud Dominum intercessor existeret.

28. Aliam quoque visionem quæ ² post relationem corporis ipsius sancti aliquibus hujus monasterii fratribus revelante ¹⁵ Deo patefacta est, silentio premere non oportet. Nam quadam nocte viderunt super ecclesiam domni patroni nostri Germani per tres vices tantæ claritatis splendorem, ut tota ab ipsis arbitraretur incendi, cum nihil læsionis ignium sustineret. Quid enim in hoc facto aliud perpendere debemus, nisi divi-
 20 nam atque angelicam fuisse visitationem, quam ob merita ejusdem devotissimi famuli sui clementissimus Deus est dignatus ostendere? Sed et hoc credendum ³ est: quoniam beatus Germanus suum valde diligit corpus, cum quo sempiternæ felicitatis præmia certus est obtinere, idcirco tam occulte ²⁵ quam manifeste eundem locum quo ejus felicia membra quiescunt, invisere sæpius non desistit. Agamus grates Domino Deo nostro ⁴ innumeras, qui tanta in terris propter jam dicti famuli sui merita dignatur monstrare miracula.

29 (1). Nec illam visionem silendo præterire debemus, quæ ³⁰ cuidam istius monasterii fratri quadam nocte per visum revelata est. Nam cum positus esset in sopore, vidit beatum Germanum ante altare sancti Stephani protomartyris stantem,

¹ ita corr.; prius jacuerant? — ² ita corr.; prius qui. — ³ cod. credendus. — ⁴ ita corr.; prius nostra.

galeatum ac loriatum, et quasi ex campo certaminis veniens nimium fessum. Aspexitque cunctos hujus monasterii fratres in dextera parte consistere chori, indutos candidissimis vestimentis. Qui in sedili quod ibi bene præparatum erat ad seden-
 5 dum, ut isdem frater viderat, residens, vocavit eos ad se, jussitque ut ad deponendum ea quæ portabat, juvarent. Qui cum propius accessissent, interrogavit eos, dicens: *Ubi sunt Normanni qui meum corpus effodi fecerunt, istudque monasterium destruxerunt?* Qui respondentes dixerunt: *Domine pater,*
¹⁰ *recesserunt de loco isto.* Bene, inquit. Jam in hac visione præfigurabatur quod postea veraciter factum esse cognovimus. Nam ultus est ex inimicis suis, qui ob injuriam sui ejus beatissima membra effodi fecerunt, monasterium destruxerunt, famulos sibi servientes inde ejecerunt: et nunc (Deo gratias)
¹⁵ felici potitus victoria, in suo ut antea requiescit sepulcro.

30 (1). Vertamus nunc juvante Domino, nostræ conscriptionis stilum ad ea narranda qualiter supradicti Normanni, blasphematores Dei, ex hac vita defecerunt. Ab eo enim die quo monasterium almi Germani ingressi sunt, donec cuncti
²⁰ penaliter interirent, ita sunt, sicut jam diximus, dysenteria turgentique inflatione percussi, ut maxima eorum pars quotidie moreretur. Ipsi enim qui ad propriam pervenerunt patriam, præter illos quos rex eorum, Horich nomine, postea jussit occidi, eodem quo et ceteri morbo sunt inte-
²⁵ rempti. Cumque ad proprium devenirent solum, venit Ragenarius dux, auctorque totius mali ¹ quod in christiano diximus populo factum, ante præfatum Normannorum regem cum ingenti superbia, ostenditque ei aurum argentumque multum, quod ex christianorum asportaverat terra, et dixit ei
³⁰ quod civitatem Parisius captam habuisset, monasteriumque Germani, quod in eadem terra magnificentissimum est, intrasset, omneque regnum Karoli regis sibi subjugatum haberet. Rex autem talia narranti non credens ², jussit ei jam dictus Ragenarius trabem ex monasterio domni Ger-

¹ littera a suppleta a corr., alia abrasa. — ² corr. cum non crederet.

mani et seram portæ Parisiæ urbis in testimonium afferri. Inter cetera retulit ei narrando quam bonam quamque fertilem ac omnibus repletam copiis invenisset terram, et quod nullam ei similem unquam reperisset, sed populum ipsam incolentem, plus omnibus aliis ad dimicandum trementem 5 ac pavidum. Referebatque ei dicens quod in christianorum terra qua fuerat, majorem haberent mortui virtutem quam viventes, nullumque ex tanta populi multitudine sibi resistantem invenisset, præter unum senem, Germanum nomine, cujus corpus e suo fecerat effodi sepulcro, quo per trecentos 10 eoque amplius jacuerat annos. Hæc quoque dum diceret, tremens ac pavens corruit in terram, ingentique cæpit voce clamare, Germanum coram se adsistere, et baculo quem manu gestabat, graviter flagellari ¹. Tunc rex universique principes ejus qui illic aderant, ex hoc quod acciderat, nimio 15 terrore percussi, mirati sunt. Isdem vero Ragenarius, blasphemator Dei omniumque sanctorum, qui tumido ac superbo corde ante regem venerat, humiliatus ac confusus atque a beatissimo Germano fortiter flagellatus, aliorum manibus est delatus ad propria. Qui maximis per tri-
 20 duum tormentis afflictus atque cruciatus, præcepit unam statuam fieri auream, et per missum Ludowici regis Germano deferri, qui ibi præsens aderat, quando jam dictus blasphemus ab ipso sancto percussus est viro. Isque cum jurejurando sponndit se, si ex ipsa ejus intercessione 25 evadere mereretur infirmitate, christianum fore futurum, Deumque christianorum deinceps aliis omissis adoraturum, atque in eum firmiter crediturum. Sed quoniam non erat ex ovibus Christi neque prædestinatus ad vitam, idcirco quod petebat, obtinere non meruit. Nam ita extitit totus inflatus 30 ac turgidus, ut nec auditus nec visus nec odoratus, sed neque gustus in ejus corpore appareret. Cumque taliter esset a Deo suis pro meritis flagellatus, crepuit medius, diffusaque sunt omnia viscera ejus in terram. Sicque miserimus vitam finivit. Illoque mortuo in suumque abeunte locum, eandem 35

¹ sic.

auream statuam videntes alii quod mittenti non proficeret, a missis Ludowici regis receperunt.

31 (1). Ceteri vero qui remanserant, quotidie moriebantur. Et non solum ipsi, sed etiam quicumque eos telligisset, 5 extemplo intestino morbo percussus deficiebat. Timens autem præfatus rex Normannorum ne et ipse quemadmodum et alii morte pessima interiret, jussit omnes qui residui erant, decollari, eorumque capita christiano populo tradi. Sicque factum est, Deo pro populo suo licet peccatore ¹ pugnante, beatoque Germano erga eos viriliter decertante, 10 ut ex tanta populi multitudine qui christianorum fines intraverant, nullus remaneret præter quatuor qui fuga lapsi sunt, quos nec postea mortis exitium credimus evasisse. Præfatus autem rex Normannorum jussit cunctos captivos 15 qui christianitatis vocabulo censebantur, in regno suo perquiri, eosque cum reverentia et honore in suam unde captivati fuerant patriam absque alicujus contradictione reverti. Ecce, victoriam quam populus pro peccatis suis ex inimicis christianorum habere non valuit, beatus Germanus, Parisiæ urbis pontifex summus, solus apud Deum obtinere 20 promeruit. Gratias agamus Domino Deo nostro, qui per eundem devotissimum famulum suum hujuscemodi fecit victoriam, cui sit honor et potestas, decus et imperium per infinita secula seculorum. Amen.

25 32 (2). His ita ut effati sumus veraciter gestis, libet modo ea miraculorum ovando ² subnectere signa, quæ postea cæli ac terræ Dominus per beati pontificis Germani merita gloriosa ad laudem et gloriam sui nominis in ipsa ecclesia qua ejus beatissima membra debito quiescunt honore, est dignatus pandere luce clarius. Quæ si narrentur et per populos, 30 ita ut gesta sunt, prædicentur, credimus quorundam corda inertium ad amorem Dei et ad quærenda supernæ felicitatis præmia, torpore depulso ignaviæ, fortiter excitanda.

¹ loci suppletum a corr. — ² prius quando?

(1) Aimoin. num. 13. — (2) Lib. II, prolog. (p. 501).

33 (1). Fuit quaedam mulier in pago Oxeminsæ orta atque educata, Ermentrudis nomine, quæ ita per novem annorum curricula extitit genibus contracta, ut posterior pars pedum ejus natibus jungeretur, et, nisi aliorum manibus esset devecta, nequaquam de loco ad locum propriis valeret incedere gressibus. Cumque eam Dominus per gloriosissimum Germanum, Parisiacæ urbis antistitem, curare voluisset, apparuit sibi in somnis mirabilis visio. Nam quadam nocte, cum gravi fuisset depressa sopore, vidit duas virgines speciosissimæ formæ atque incredibilis pulchritudinis coram se adsistere, veluti nobis ipsa postea narrando retulit; quæ ita sunt eam affatæ, dicentes: *Surge ex proprio quo debilis multo jam tempore decubas lectulo, atque te Parisius ad domni pontificis Germani sepulcrum jubeas deportari. A quo firmissimæ noscas ex propria corporis debilitate curantiam.* Quæ a somno quo tenebatur oppressa evigilans, cæpit parentibus suis ac reliquis hominibus ea quæ viderat loquendo referre, ac per ordinem rei pandere veritatem. Illis autem non credentibus quod fieri unquam posset quatenus ab eadem mereretur infirmitate sanari, dicebant vana eam somniorum illusionem deceptam et nullatenus deinceps ad pristinam fore sospitalitatem corporis remeandam. Alia quoque nocte eadem sibi visio in somnis apparuit, atque ab ipsis jubetur virginibus ut secum omni celeritate ad domnum præcepisset deferri Germanum. Ipsa autem a somno exurgens, propinquis suis quæ secundo viderat, indicavit. Illis autem ut prius ex sua relatione dubitantibus atque eam pro somniorum narratione graviter increpantibus, extitit nimium tristis effecta. Tertia vero nihilominus nocte eadem virgines pulcherrimæ formæ atque gloriosissimi aspectus sibi sunt presentatæ, blandoque ac leni eam allocutæ sermone: *Confortare, inquit, et esto robusta; in proximo est ut a domno ac beatissimo curris Germano.* Cumque ipsa expergefacta a somni oppressionem fuisset, rursus quæ viderat, his qui aderant mærendo referebat. Unus vero eorum, germanus ejus qui præ ceteris

(1) Aimoin. lib. II, num. 1.

carior ei fuerat, verbis illius fidem accommodans, imposuit eam cum omni velocitate super jumentum suum, atque ad beatissimi Germani monasterium cum fide non modica seu cum omni celeritate perduxit. Eadem quippe nocte qua ad sepulcrum domni Germani, patroni nostri, delata fuit, cum a fratribus ipsius monasterii more solito matutinarum solemnitas celebraretur, cæpit subito meritis ipsius sancti nodositas atque contractio nervorum ejus resolvi et in antiquum reverli officium. Quæ præ dolore corporis magnam vocem emittens, jussit sibi a quodam fratre ejusdem monasterii baculum qui juxta eam positus erat, celeriter dari. Quo accepto, surrexit a terra qua debilis atque contracta antea jacuerat, et per singula altaria ejusdem ecclesiæ lumen gestans in manibus ac gratias cunctipotenti Deo referens, proprius cæpit ire vestigiis. Hæc quoque mulier quam debilitas genuum longo cruciaverat tempore, per beatissimi Germani merita gloriosa, ita est reddita sanitati, ut suis diu desideratam mereretur tellurem contingere plantis.

34 (1). Nec illud etiam transeunter præterire debemus miraculum quod ob supra memorati præsulis Christi Germani merita veneranda, in eadem ecclesia qua creberrime nonnullis sanitarum munera præstantur languentibus, opifex cæli terræque Dominus est dignatus ostendere. Nam quidam juvenis ex pago Bagasino, Hildemodus nomine, ita renibus contractus tribus continuo extitit annis, ut genuum ac tibiarum seu pedum pro ipsorum renium dolore privaretur officio. Qui nisi manibus fidelium huc illucque deportatus aut sustentatus esset, aliter incedere non valeret. Quadam namque nocte cum deditus esset sopori, veluti nobis ipse postea referendo narravit, vidit quendam virum egregiæ formæ ac candidissimi vultus coram præsentia consistere sui, ejus pulchritudo non humana sed angelica putabatur. Quem debilem atque jam a recuperatione suæ sanitatis desperatum ita vir sanctus qui eidem in somnis apparuerat, consolando allocutus est, dicens: *Noli, fili mi, noli nimium ex tua corporis infirmitate*

(1) Aimoin. lib. II, num. 2 (p. 802).

tristari. Jam enim imminet tempus ut a Deo, summi pontificis Germani meritis et intercessione, cureris. Tu autem a somno exigilando consurgens, jube te cum omni fiducia ac celeritate ad sepulcrum præfati deferri antistitis, a quo sine mora et absque aliqua tarditate scito te pristinam sospitatem corporis 5 recepturum. Is autem a somno quò tenebatur oppressus exsurgens, et de superni muneris promissione non dubitans, poposcit se humili cum prece a fidelium populorum turbis Deum timentibus quantocius ad egregii confessoris Christi Germani ecclesiam deportari. Cumque ad eam delatus esset 10 et festivitas translationis ejusdem adveniret sancti, in ipsa vigilia sanctæ translationis, cum hora nona primum signum ad rependendas Deo gratias pulsaretur, ante jam dicti gloriosissimi Germani sepulcrum manibus fidelium sese devehit cum omni fidei et spei devotione præcepit. Ibi cum Deum 15 beatissimumque Germanum pro recuperatione suæ sospitatis ac propriis intenta exoraret mente delictis, antequam fratres ipsius monasterii nonam more solito decantatam haberent, a terra qua infirmus et debilis paulo ante jacuerat, coram oculis omnium fratrum illic adstantium ac laudes 20 Christo Domino decantantium, ita subito sanus atque incolumis surrexit, ut nullam molestiam corporis, Deo miserante ac meritis domni Germani juvantibus, ulterius pateretur. Tunc ipse ad cælum manus extendens atque venerandum altare beati Stephani deosculans, gratias immensas retulit 25 Deo, qui eum meritis seu suffragio egregii Germani pontificis mirabiliter ab eadem qua diu detentus fuerat, infirmitate curavit. Et non solum ipse pro reddita sibi sanitate, sed etiam omnes qui viderunt et cognoverunt quod factum fuerat, gratias cunctipotenti Deo non modicas rependerunt, qui ob 30 famuli sui Germani merita recolenda tale peregit miraculum.

35. Aliud quoque quod ipsa die qua ¹ et superius, id est vigilia translationis corporis almi Germani, Parisiæ urbis venerandi antistitis, in ipso Dei templo omnium rerum creator, ad ostendenda ipsius sancti merita est operari dignatus mira-

¹ *cod. qui.*

culum, non decet ut inter cetera quæ ab ipso beatissimo gesta sunt viro, non numeretur miraculorum signa. Hydropici enim hujusmodi est natura ¹, ut quo magis biberit, eo valentior semper sitis accrescat. Et avarus quanto magis nummorum 5 atque temporalium rerum augetur pecuniis, tanto magis eas ardentius atque avidius concupiscit, ut scriptum est: Avarus divitiis non impletur; et ut quidam veracissimus poetarum ait: Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit. Ita quo magis beati Germani, patroni nostri summique præsulis 10 Christi, veneranda recoluntur miracula, eo amplius cor narrantis, Domino favente ac meritis ipsius sancti suffragantibus, ad enarranda accenditur vel inflammatur.

36 (1). Fuit quidam puer (ut putabatur) duodennis, ex pago Aurelianensi atque ex familia beati Benedicti confessoris 15 Christi, Amalbertus nomine, ita contractus ab infantia renibus ac genibus, ut nullam ex jam dictis corporis partibus prope potestatem haberet. Qui licet aliquantulum pedibus incedere valuisset, tamen renes ac genua in ejus corpore contracta et quasi penitus mortua videbantur. Et non solum 20 ea quæ diximus, jam dictus patiebatur puer, sed etiam ita mutus ab ineunte ætate extiterat, ut vix quæ ab eo dicebantur, intelligi quivissent. Cujus in ore lingua potius strepitum quam verborum sonitum personabat. Isdem vero puer miseratione bonorum hominum de villa in villam ac de domo in 25 domum delatus, tandem ad ecclesiam beati pontificis Germani qua ejus felicia membra quiescunt, deductus est. Ubi cum vespertinorum synaxis a fratribus ejusdem monasterii et ² vigilia sanctæ translationis corporis domni sæpedicti Germani more solito celebraretur, cœpit ipse puer pro nimia 30 corporis angustia atque relaxatione nervorum pallescere, sudare et magnas in eadem ecclesia voces emittere. Factum est, Deo propitiante ac meritis præclari confessoris Christi Germani juvantibus, ut antequam fratres vespertinale offi-

¹ *cod. naturæ.* — ² *roz et add. man. rec.*

(1) *Aimoin. lib. II, num. 3 (p. 502).*

cium peractum atque decantatum haberent, a terra qua debilis antea jacuerat, sospes atque incolumis videntibus omnibus qui illic aderant, gratias omnipotenti Deo seu beatissimo Germano referendo exurgeret. Et qui antea prope mutus extiterat, retinaculis linguæ solutis, auxiliante Domino extemplo perfectam verborum seriem ex proprio cæpit ore proferre. Cumque omnibus qui in eodem Dei templo ob tam præcipuam festivitatem congregati erant, notum esset quod gestum fuerat, Deo gratias totis viscerum præcordiis rependerunt, qui tanta ac talia in terris propter famuli sui Germani merita est dignatus monstrare miracula.

ACTA
SANCTI AGATHONICI
MARTYRIS
ET SOCIORUM
NUNC PRIMUM EDITA
E CODICE LEIDENSI.

Acta græca quæ ex Leidensi codice Perizoniano n. 10 (1) nunc primum lucem aspiciunt, prædecessores nostri viderunt, habueruntque e codice Vaticano C. 1671. una cum versione latina e codice Vaticano n° 6188. Neutrum ediderunt: prætulērunt enim breve quoddam actorum compendium. Cfr. J. Pinium, ad diem 22 Augusti, commentario prævio ad Acta SS. Martyrum *Agathonici, Zotici, Theoprepi, Acindyni, Sereriani, Zenonis ac principis senatoris* (2). Nos hæc acta, quæ, quamquam plane sincera non æstimamus, compendio nihilominus non uno ex capite præferimus, *Analectis* inserimus, ut sanctorum studiosis amplior eorumdem cognitio præbeat.

Μαρτύριον τοῦ μεγαλομάρτυρος Ἀγαθονίκου.

1. Ἐν ἀρχῇ διδάσκων τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς ὁ ἀγαθὸς Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς, εἶπεν· Αἷμα δίκαιον βοᾷ πρὸς με Ἄβελ, τοῦ ἐν θυσίαις πρώτου, καὶ τῶν προφητῶν, ἕως αἵματος Ζαχαρίου καὶ τοῦ ἐμοῦ ἁγίου

Martyrium magni martyris Agathonici.

1. In principio docens suos discipulos bonus Jesus Christus, dicebat: Sanguis justus clamat ad me Abelis, in sacrificiis primi, ac prophetarum usque ad sanguinem Zachariæ, et meum sacrum sanguinem ex

(1) De quo diximus in præfationibus ad Acta edita in tomo I *Analect. Boll.* —
(2) *Act. SS.*, L. IV Aug.